

УДК 811.111'37:621

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ МАЙНОВИХ ЗЛОЧИНІВ У ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Я.Ю. Манжос, канд. філол. наук (Харків)

У статті досліджено функціонування англomовних юридичних термінів на позначення майнових злочинів у юридичному дискурсі. Аналіз проведений відносно чотирьох лексико-семантичних груп (крадіжка, порушення володіння, нанесення шкоди майну та пограбування) включаючи як загальні так і регіональні терміни.

Ключові слова: лексико-семантична група, майновий злочин, функціонування, юридичний дискурс, юридичний термін.

Манжос Я. Ю. Функционирование юридических терминов, которые обозначают имущественные преступления, в юридическом дискурсе. В статье исследовано функционирование англоязычных юридических терминов, обозначающих имущественные преступления, в юридическом дискурсе. Анализ был проведен в отношении четырех лексико-семантических групп (кража, нанесение вреда имуществу, нарушение владений, ограбление) включая общие и региональные термины.

Ключевые слова: имущественное преступление, лексико-семантическая группа, функционирование, юридический дискурс, юридический термин.

Manzhos Y. Y. The functioning of legal terms denoting property crimes in legal discourse. The article presents the research of functioning of English legal terms denoting property crimes in legal discourse. The analysis has been carried out in four lexico-semantic groups (theft, trespass, criminal damage, robbery), including both general and regional terms.

Key words: functioning, legal discourse, legal term, lexico-semantic group, property crime.

Метою статті є дослідження функціонування термінів, що позначають майнові злочини, у юридичному дискурсі. Об'єктом аналізу виступають групи англomовних юридичних термінів (британських та американських) на позначення майнових злочинів. Ці групи охоплюють як загальні терміни (ті, що функціонують на усій території Великої Британії та США) так і регіональні одиниці (ті, що функціонують в окремих частинах Великої Британії та США). Предметом аналізу виступають функціональні особливості цих термінів.

Актуальність дослідження юридичних термінів обумовлена з одного боку тим, що юриспруденція відіграє значну роль й посідає особливе місце в житті сучасного суспільства в усіх розвинутих країнах [4, с. 1], з іншого – появою значної кількості нових злочинів, що було спричинено роз-

витком інформаційних технологій [2, с. 2004]. Юридичний дискурс як типове середовище реалізації термінів є неоднорідним [7; 6; 3], оскільки він, поперше, охоплює розумово-комунікативну діяльність правознавства і правозастосування (теорію та практику юриспруденції) [1, с. 27], а, по-друге, як і інші інституційні дискурси, представлений взаємодією агентів або агентів і клієнтів. Виходячи з цього, були виокремлені підтипи юридичного дискурсу – офіційно-діловий (ОДЮД), представлений текстами нормативно-правових документів, на основі яких здійснюється правосуддя; науковий та науковонавчальний (ННЮД), репрезентований науковими працями й навчальними посібниками з кримінології, призначеними розвивати / поширювати правове знання про злочин у фахових колах, та інформаційно-популярний (ІПЮД), котрий матеріалізований

(в електронному вигляді) текстами, що юридичні компанії пропонують для ознайомлення усім зацікавленим особам, поширюючи у такий спосіб наукове знання про злочин за межі фахових кіл.

На попередніх етапах дослідження було виділено чотири лексико-семантичні групи термінів, на позначення майнових злочинів, а саме *крадіжка*, *порушення володіння*, *нанесення шкоди майну*, *пограбування* [5]. Аналіз функціонування термінів у різних підтипах юридичного дискурсу був проведений окремо по кожній лексико-семантичній групі.

Аналіз функціонування термінів лексико-семантичної групи *крадіжка* (*theft*) засвідчив, що з 401 одиниці в ОДЮД представлені 354 (88%). Абсолютна більшість з них, а саме 316, – це терміни-регіоналізми, наприклад: *theft of rental property*, *theft of subscription television services*, *theft of cable service*, *theft of cable television service*, *defrauding a creditor*. Решта термінів цієї групи, що функціонують в ОДЮД, а саме 38, є загальними, наприклад: *larceny*, *shoplifting*, *fraud*, *mail fraud*, *identity fraud*, *wire fraud*, *check fraud*.

У ННЮД було зареєстровано 102 одиниці (25%). Більшість з них, а саме 78, – це загальні терміни. До них відносяться, наприклад: *fraud*, *internet fraud*, *credit card fraud*, *mail fraud*, *wire fraud*, *check fraud*. Решта термінів групи *крадіжка*, що функціонують у ННЮД, а саме 24, є термінами-регіоналізмами, наприклад: *deception*, *theft in a dwelling*, *theft from outside a dwelling*, *theft of livestock*, *farm theft*.

В ІПЮД було зафіксовано 127 одиниць (32%). З них 61 – це загальні терміни, наприклад: *fraud*, *internet fraud*, *credit card fraud*, *mail fraud*, *wire*

fraud, *check fraud*, *computer fraud*, *identity fraud*. Решта термінів цієї лексико-семантичної групи, що були зареєстровані в ІПЮД, а саме 66, – це терміни-регіоналізми, наприклад: *fraud by failing to disclose information*, *fraud by abuse of position*, *fraud by false representation*, *serious and complex fraud*, *larceny by trick*.

Проведене дослідження встановило, що деякі терміни лексико-семантичної групи *крадіжка* вживаються водночас у декількох підтипах юридичного дискурсу. Так, термінів, що водночас вживаються в усіх трьох підтипах (ОДЮД, ННЮД та ІПЮД), виявилось 39 (10%), з них 33 – загальні, 6 – регіональні.

Термінів, що вживаються у двох підтипах юридичного дискурсу, було зафіксовано 100 (26%): водночас в ОДЮД та ННЮД було зареєстровано 16 термінів (4%), з них 3 є загальними, 13 – терміни-регіоналізми; одночасно представленими в ОДЮД та ІПЮД виявилось 58 термінів (15%), з них абсолютна більшість (56) є регіональними, решта (2) – загальні; термінів, що водночас вживаються в ННЮД та ІПЮД, було зафіксовано 26 (6%), усі вони є загальними.

Термінів, що використовуються лише в одному підтипі юридичного дискурсу, було зафіксовано 262 (65%): лише в ОДЮД було зареєстровано 241 термін (60%), усі вони є термінами-регіоналізмами; лише в ННЮД було зафіксовано 21 термін (5%), з них 16 – загальні та 5 – регіональні; термінів, що представлені лише в ІПЮД, зафіксовано не було. Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів лексико-семантичної групи *крадіжка* демонструє Таб. 1.

Таблиця 1

Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів ЛСГ *крадіжка*

	тільки ОДЮД	тільки ННЮД	тільки ІПЮД	ОДЮД+ ННЮД	ОДЮД+ ІПЮД	ІПЮД+ ННЮД	ОДЮД+ ННЮД+ ІПЮД
Загальні 80 (100%)	0	16 20%	0	3 4%	2 3%	26 32%	33 41%
Регіональні 321 (100%)	241 75%	5 2%	0	13 4%	56 17%	0	6 2%
Разом 401 (100%)	241 60%	21 5%	0	16 4%	58 15%	26 6%	39 10%

Аналіз функціонування термінів лексико-семантичної групи *порушення володінь* (*trespass*) засвідчив, що з 68 загальних та регіональних одиниць в ОДЮД представлені 62 (91%). Абсолютна більшість з них, а саме 58, – це терміни-регіоналізми, наприклад: *housebreaking with intent to steal, theft by opening lockfast places, simple burglary of a pharmacy, simple burglary of a religious building, criminal trespass to property*. Решта термінів цієї лексико-семантичної групи, що функціонують в ОДЮД, а саме 4, є загальними, наприклад: *trespass, burglary, residential burglary*.

У ННЮД було зареєстровано 14 термінів (21%). До них відносяться 7 загальних термінів: *trespass, burglary, commercial burglary, household burglary*, отже в ННЮД функціонують усі загальні терміни цієї групи. Зафіксованими в ННЮД виявилися також і 7 термінів-регіоналізмів, наприклад: *burglary with entry, burglary with loss, burglary with no loss (including attempts), theft by housebreaking*.

В ІПЮД було зафіксовано 17 термінів (25%), з них 5 – це загальні терміни, наприклад: *trespass, burglary, commercial burglary*, решта (12) – терміни-регіоналізми, наприклад: *criminal trespass to property, especially aggravated burglary, unauthorized entry of a dwelling during an*

emergency or disaster, burglary of a vehicle.

Деякі терміни групи *порушення володінь* вживаються водночас у декількох підтипах юридичного дискурсу. Так, термінів, що водночас вживаються в усіх *трьох* підтипах (ОДЮД, ННЮД та ІПЮД), виявилось 4 (6%), з них 3 – загальні, 1 – регіональний.

Термінів, що водночас вживаються у *двох* підтипах юридичного дискурсу, було зафіксовано 17 (25%): водночас у ОДЮД та ННЮД було зареєстровано 4 одиниці (6%), з них 1 є загальною, 3 – регіональні; водночас у ОДЮД та ІПЮД виявилось 11 термінів (16%), усі вони є термінами-регіоналізмами; водночас у ННЮД та ІПЮД було зафіксовано 2 терміни (3%), обидва є загальними.

Термінів, що використовуються лише в *одному* підтипі юридичного дискурсу, було зафіксовано 47 (69%): лише в ОДЮД виявилось 43 терміни (63%), усі вони є термінами-регіоналізмами; лише в ННЮД – 4 терміни (6%), з них 1 – загальний та 3 – регіональні; термінів, що представлені лише в ІПЮД, зареєстровано не було. Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів лексико-семантичної групи *порушення володінь* демонструє Таб. 2.

Таблиця 2

Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів ЛСГ порушення володінь

Терміни та їх кількість	тільки ОДЮД	тільки НННЮД	тільки ІПЮД	ОДЮД+ НННЮД.	ОДЮД+ ІПЮД	ІПЮД+ НННЮД	ОДЮД+ НННЮД+ ІПЮД
Загальні 7 (100%)	0	1 14%	0	1 14%	0	2 29%	3 43%
Регіональні 61 (100%)	43 70%	3 5%	0	3 5%	11 18%	0	1 2%
Разом 68 (100%)	43 63%	4 6%	0	4 6%	11 16%	2 3%	4 6%

Аналіз функціонування термінів лексико-семантичної групи *нанесення шкоди майну* (*criminal damage*) засвідчив, що з 106 загальних та регіональних одиниць в ОДЮД зареєстровано 102 (96%). Абсолютна більшість з них, а саме 93, – це терміни-регіоналізми, наприклад: *vending machine*

vandalism, cross or religious symbol burning, simple arson of a religious building, criminal damage of a landlord's property. В ОДЮД функціонують усі терміни-регіоналізми цієї групи. Решта термінів цієї групи, зареєстрованих в ОДЮД, а саме 9, є загальними, наприклад: *vandalism, arson, criminal*

damage, revenge-motivated arson, vandalism-motivated arson.

У ННЮД було зареєстровано 17 термінів на позначення нанесення шкоди майну (16%). До них відносяться 13 загальних термінів, наприклад: *vandalism, arson, criminal damage, revenge-motivated arson, vandalism-motivated arson.* Решта термінів лексико-семантичної групи *нанесення шкоди майну*, зафіксованих у ННЮД, а саме 4, є термінами-регіоналізмами, наприклад: *aggravated arson, residential arson, railroad vandalism.*

В ПЮД було зареєстровано 29 термінів ЛСГ *нанесення шкоди майну* (27%). З них 4 – це загальні терміни, наприклад: *vandalism, arson, criminal damage.* Решта термінів цієї групи, що функціонують в ПЮД, а саме 25, – є термінами-регіоналізмами, наприклад: *aggravated arson, railroad grade crossing device vandalism, vehicular vandalism, tampering with a consumer product, residential arson, arson of a structure or property.*

Термінів лексико-семантичної групи *нанесення*

шкоди майну, що водночас вживаються в усіх трьох підтипах (ОДЮД, ННЮД та ПЮД) виявилось 6 (6%), з них 3 – загальні, 3 – регіональні.

Термінів, що водночас вживаються у двох підтипах юридичного дискурсу, було зафіксовано 29 (28%): одночасно в ОДЮД та ННЮД було зафіксовано 7 термінів (6%), з них 6 є загальними, 1 – термін-регіоналізм; в ОДЮД та ПЮД було зафіксовано 22 терміни (21%), усі вони є термінами-регіоналізмами; термін, що представлений у ННЮД та ПЮД, виявився лише один (1%), він є загальним.

Термінів, що використовуються лише в одному підтипі юридичного дискурсу, було зафіксовано 47 (70%): лише в ОДЮД було зареєстровано 43 терміни (64%), усі вони є термінами-регіоналізмами; лише в ННЮД – 4 терміни (6%), усі вони загальні; термінів, що представлені лише в ПЮД, зафіксовано не було. Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів лексико-семантичної групи *нанесення шкоди майну* демонструють Таб. 3.

Таблиця 3

Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів ЛСГ *нанесення шкоди майну*

Терміни та їх кількість	тільки ОДЮД	тільки ННЮД	тільки ПЮД	ОДЮД+ ННЮД.	ОДЮД+ ПЮД	ПЮД+ ННЮД	ОДЮД+ ННЮД+ ПЮД
Загальні 7 (100%)	0	1 14%	0	1 14%	0	2 29%	3 43%
Регіональні 61 (100%)	43 71%	3 5%	0	3 5%	11 17%	0	1 2%
Разом 68 (100%)	43 64%	4 6%	0	4 6%	11 15%	2 3%	4 6%

Аналіз функціонування термінів лексико-семантичної групи *пограбування (robbery)* засвідчив, що з 27 загальних та регіональних одиниць в ОДЮД було зареєстровано 12 (44%). Більшість з них, а саме 7, – це терміни-регіоналізми, наприклад: *hijacking of ships, pharmacy robbery, aircraft piracy, vehicular hijacking* (в ОДЮД функціонують усі терміни-регіоналізми цієї групи). Решта термінів на позначення пограбування, які були зафіксовані в ОДЮД, а саме 5, – це загальні, наприклад: *robbery, aggravated robbery, armed robbery.*

У ННЮД було зареєстровано 21 термін цієї групи (78%). До них відносяться 20 загальних термінів, наприклад: *robbery, bank robbery, street robbery, ATM robbery.* Зафіксованим у ННЮД є також і один термін-регіоналізм, а саме *aggravated vehicular hijacking.*

В ПЮД було зафіксовано 14 термінів (52%). З них 7 – це загальні терміни, наприклад: *aggravated robbery, armed robbery, bank robbery, robbery.* Решта (7) – це терміни-регіоналізми, наприклад: *pharmacy robbery, aggravated vehicular*

hijacking, aircraft piracy, vehicular hijacking.

Термінів, що водночас вживаються в усіх трьох підтипах (ОДЮД, ННЮД та ППЮД), виявилось 7 (26%), з них 5 – загальні, 2 – регіональні.

Термінів, що водночас вживаються лише у двох підтипах юридичного дискурсу, було зафіксовано 9 (33%): термінів, що використовуються в ОДЮД та ННЮД, зареєстровано не було; термінів, що вживаються в ОДЮД та ППЮД, було виявлено 5 (18%), усі вони є термінами-регіоналізмами; термінів,

що водночас представлені в ННЮД та ППЮД, – 4 (15%), ці терміни є загальними.

Термінів, що використовуються лише в одному підтипі юридичного дискурсу, виявилось 11 (41%), причому усі вони були зареєстровані в ННЮД. Термінів, що представлені лише в ППЮД або лише в ОДЮД, зафіксовано не було. Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів лексико-семантичної групи *пограбування* демонструють Таб. 4.

Таблиця 4

Кількісні показники функціонально-дискурсивного варіювання термінів ЛСГ *пограбування*

Терміни та їх кількість	тільки ОДЮД	тільки НННЮД	тільки ППЮД	ОДЮД+ НННЮД.	ОДЮД+ ППЮД	ППЮД+ НННЮД	ОДЮД+ НННЮД+ ППЮД
Загальні 20 (100%)	0	11 55%	0	0	0	4 20%	5 25%
Регіональні 7 (100%)	0	0	0	0	5 71%	0	2 29%
Разом 27 (100%)	0	11 41%	0	0	5 18%	4 15%	7 26%

Таким чином, аналіз функціонування термінів, що позначають майнові злочини, у різних підтипах юридичного дискурсу засвідчив, що найбільша їх кількість представлена в нормативно-правових актах, причому, як правило, ці терміни є регіональними; кількість термінів, що зафіксовані лише в ННЮД, є значно меншою, причому ці терміни є в більшості загальними, а тих, що наявні лише в ППЮД, цілком природно, не було виявлено зовсім. Це дозволяє дійти висновку про те, що сфера правозастосування вимагає більшого обсягу вербалізованого знання про майнові злочини, ніж сфера правознавства, крім того сфера правозастосування значною мірою пов'язана з особливостями вербалізованого знання про майнові злочини у різному соціокультурному середовищі. Ця загальна тенденція не спостерігається лише відносно групи *пограбування*, де термінів, зафіксованих лише в ОДЮД не було взагалі, що можна пояснити незначною питомою вагою у цій групі термінів регіоналізмів, що функціонують у ОДЮД в інших групах.

Серед термінів на позначення майнових злочинів, що реалізуються в декількох підтипах юридичного дискурсу, переважають ті, що зафіксовані в ОДЮД та ППЮД (в абсолютній більшості регіональні), далі йдуть ті, що наявні в усіх трьох досліджених підтипах юридичного дискурсу (в основному загальні); незначні кількісні показники мають терміни, що функціонують в ОДЮД та ННЮД (серед них більшість загальних) та в ННЮД й ППЮД (усі загальні). Значна кількість одиниць, одночасно зафіксованих в ОДЮД / ППЮД, порівняно із тими, що одночасно зафіксовані в ННЮД / ППЮД, свідчить про те, що за межами фахових кіл більш актуальним стає вербалізоване знання, що репрезентує сферу правозастосування. Незначні кількісні показники одночасного функціонування у ОДЮД / ННЮД свідчать про те, що сфера правозастосування та сфера правознавства оперують незначним обсягом спільного вербалізованого знання про майнові злочини.

Перспективою дослідження є аналіз функціонування юридичних термінів на позначення май-

нових злочинів у нетиповому середовищі, а саме публіцистичному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерді Е.Т. Слововірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів: дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Дерді Емма Тіберіївна. – К., 2003. – 284 с. 2. Зацний Ю.А. Соціолінгвістичні аспекти вивчення словникового складу сучасної англійської мови / Зацний Ю.А., Пахомова Т.О., Зацна В.Ю. – Запоріжжя: ЗДУ, 2004. – 284 с. 3. Косоногова О.В. Юридический дискурс: лингвопрагматика имени собственного / О.В. Косоногова // Пробл. филологии, культурологии и искусствоведения. – 2008. – № 2. – С. 188–192. 4. Лутцева М.В. Лексикографическое описание юридической терминологии в неспециальной сфере использования (линг-

востатистическое исследование на материале произведений Дж. Гришема) : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка”; 10.02.04 “Германские языки” / М.В. Лутцева. – Ярославль, 2008. – 19 с. 5. Манжос Я.Ю. Макрополе THEFT у семантичному просторі CRIME / Я.Ю. Манжос // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2009. – № 47 – С. 207–211. 6. Семьонкіна І.А. Специфіка англомовного законодавчого дискурсу в аспекті перекладу / І.А. Семьонкіна // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – Вип. 61. – № 896. – С. 181–185. 7. Otto W. Die Paradoxie einer Fachsprache. Band II. / W. Otto. – Stuttgart: Der öffentliche Sprachgebrauch, 1981. – 678 S.